



# Impulsa kontroles traucējumi pacientiem ar Parkinsona slimību: informācija pacientiem

## KAS IR IMPLUSA KONTROLES TRAUČĒJUMI (IKT) UN CIK BIEŽI TIE IR SASTOPAMI PARKINSONA SLIMĪBAS GADĪJUMĀ?

Impulsa kontroles traucējumi ir uzvedības izmaiņas, kas raksturojas ar patoloģiskām vai kaitnieciskām tieksmēm, nespēju samazināt vai kontrolēt specifisku uzvedību. Šie traucējumi var parādīties pacientiem ar Parkinsona slimību (PS). IKT gadījumā raksturīgas uzmācīgas domas vai nekontrolēta vajadzība kaut ko izdarīt. Tas bieži var parādīties kā konkrētu medikamentu blakusparādība. Paši pacienti dažreiz neaptver, ka ir radusies problēma ar impulsa kontroli. Aptuveni 10-20% no Parkinsona slimības pacientu kaut reizi piedzīvo impulsa kontroles traucējumus.

## KĀDA UZVEDĪBA VAR TIKT NOVĒROTA PS PACIENTIEM AR IMPULSA KONTROLES TRAUČĒJUMIEM?

Pacientiem ar impulsa kontroles traucējumiem var būt raksturīga sekojoša uzvedība:

- Nepārvarama tieksme spēlēt azartspēles
- Kompulsīva pārēšanās
- Nekontrolēta tieksme iepirkties
- Pastiprināta dzimumtieksme

Šāda uzvedība var kļūt apgrūtināta, jo var radīt problēmas personīgajā, ģimenes un sociālajā dzīvē. Piemēram, pievēršanās azartspēlēm var novest pie nopietnām finansiālām problēmām, nekontrolēta ēšana var novest pie liekā svara.

Cita bieži sastopama uzvedība ir "iestrēgšana". "Iestrēgšanas" gadījumā tiek veikta viena un tā pati darbība atkal un atkal, piemēram, atkārtota grāmatu pārkārtošana plauktā vai datora izjaukšana un salikšana.

## VAI IKT IR SAISTĪTI AR PRETPARKINSONA MEDIKAMENTIEM?

IKT var attīstīties jebkuram cilvēkam ar PS neatkarīgi no terapijas. Taču, biežāk IKT ir sastopami tiem pacientiem, kuri terapijā saņem dopamīna agonistu klases medikamentus. Tie ir:

- Pramipeksols
- Ropinirols
- Rotigotīns

IKT ir sastopami arī PS pacientiem kuri nesaņem nekādu terapiju vai saņem terapiju ar citu grupu preparātiem, taču tas ir daudz retāk.

## KĀ ES VARU ZINĀT VAI MAN PASTĀV RISKS IKT ATTĪSTĪBAI?

Pacientiem kuriem ir raksturīga impulsivitāte un vēlme pēc jaunām pieredzēm, pastāv lielāks IKT attīstības risks. Alkohola un azartspēļu atkarība anamnēzē var palielināt risku. Vīriešiem un gados jauniem pacientiem biežāk parādās impulsa kontroles traucējumi. Taču galvenais riska faktors ir terapija ar dopamīna agonistu preparātiem, īpaši lielās devās.

## KAS MAN BŪTU JĀDARA, JA MAN IR AIZDOMAS PAR IKT?

Viens no galvenajiem soļiem ir atpazīt impulsa kontroles traucējumus uzeiz, kamēr tie nav noveduši līdz finansiālām un attiecību problēmām. Ja jums ir aizdomas, ka jums vai jūsu tuviniekiem varētu būt impulsa kontroles traucējumi, nekavējoties informējiet par to ārstējošo ārstu. Jūs varat lūgt privātu, konfidencialu sarunu. Ja šo jautājumu ir grūti apspriest, jūs varat pierakstīt jūsu uztraucošos jautājumus un nodot tos savam ārstam rakstiskā veidā. Tāpat kā apspriežot citas sūdzības, arī šo jautājumu apspriežot ar ārstu ir lietderīgi līdzī nākt laulātajam, uzticamības personai vai aprūpētājam. Viņi var palīdzēt rast risinājumu, lai pārvarētu šo problēmu.

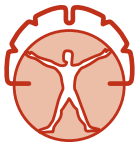
Dažreiz pacienti, kuriem ir impulsa kontroles traucējumi, to paši neapzinās. Pacienti par IKT var noklusēt un nestāstīt. Tieši tādēļ ir svarīga sadarbība starp pacienta piederīgo vai aprūpētāju un ārstu, kas bieži var palīdzēt impulsa kontroles traucējumu atpazīšanā un ārstēšanā.

## VAI IKT VAR ĀRSTĒT?

Jā, IKT var ārstēt. Ārstējošais ārsts var veikt korekcijas jūsu Parkinsona terapijā. Dopamīna agonistu terapijas pārtraukšana vai devu mazināšana var palīdzēt. Jums nevajadzētu pārtraukt vai mainīt savu PS terapiju bez konsultācijas ar ārstu. Ja vien impulsa kontroles traucējumi nav ļoti smagi, tad pakāpeniska, lēna terapijas maiņa ļaus izvairīties no motoro simptomu pasliktināšanās. Dažos gadījumos, pēkšņi pārtraucot dopamīna agonistu terapiju, var attīstīties atcelšanas simptomi, tādi kā:

- Trauksme
- Depresija un apātija
- Miega traucējumi
- Ģeneralizētas sāpes

Ja ir attīstījusies depresija vai citi garstāvokļa traucējumi, nepieciešams vērsties pie kvalificēta psihiatra. Dažos gadījumos var palīdzēt psihiatriskie medikamenti.



International Parkinson and  
Movement Disorder Society

# *Impulsu kontroles traucējumi pacientiem ar Parkinsona slimību: informācija pacientiem*

Pārvarēt IKT var būt sarežģīti, ir nepieciešams atrast stratēģiju,  
kas jums ir vispiemērotākā. . Esiet atklāti un regulāri  
komunicējiet ar savu ārstējošo ārstu.